

Віктор ПАЛАГІЦЬКИЙ,

аспірант кафедри економіки будівництва

ORCID: 0009-0003-0661-4169

Олександр КАЗЬМІН,

аспірант кафедри економіки будівництва

ORCID: 0000-0001-5730-6666

Богдан КОШОВИЙ,

аспірант кафедри економіки будівництва

ORCID: 0009-0006-5680-1810

Олексій ШОКОТЬКО,

аспірант кафедри економіки будівництва

ORCID: 0009-0008-7899-8225

Сергій ГОРБЕНКО,

аспірант кафедри економіки будівництва

ORCID: 0009-0005-9939-3645

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ПРОЕКТІВ СТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ БУДІНДУСТРІЇ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ

У статті досліджено особливості економіко-соціальної оцінки проєктів створення підприємств будівельної індустрії в умовах відновлення національної економіки України. Актуальність теми зумовлена масштабними руйнуваннями інфраструктури, необхідністю швидкої модернізації будівельної індустрії та зростаючим значенням соціальних ефектів інвестиційних рішень. Обґрунтовано, що традиційні методи оцінювання, орієнтовані виключно на фінансові показники (NPV, IRR, PI, строк окупності), не забезпечують повного уявлення про результативність проєктів у післякризових умовах, оскільки не враховують їх впливу на зайнятість, розвиток громад, соціальну стабільність та екологічну сталість території.

У роботі узагальнено підходи українських і зарубіжних учених до врахування поведінкових, соціальних та екологічних факторів у процесі інвестиційного аналізу. Показано, що підприємства будіндустрії відіграють ключову роль у формуванні мультиплікативного ефекту на ринку праці, сприяють розвитку місцевої інфраструктури та активізують економічну діяльність у регіонах, що постраждали від бойових дій. Особливу увагу приділено оцінці соціальної значущості проєктів, яка включає аналіз створення робочих місць, рівня оплати праці, умов праці, можливостей професійної підготовки й інтеграції внутрішньо переміщених осіб та ветеранів.

Важливою складовою оцінювання визначено екологічні критерії, відповідність яким є необхідною умовою залучення міжнародного фінансування. Окреслено вимоги ESG до підприємств будіндустрії, зокрема щодо енергоефективності, скорочення викидів, використання вторинних ресурсів та екологічно безпечного розміщення виробничих об'єктів.

На основі проведеного аналізу авторами обґрунтовано потребу у формуванні комплексної багатокритеріальної методології економіко-соціальної оцінки

проектів створення або релокації підприємств будіндустрії. Запропонований підхід дозволяє врахувати економічну доцільність, соціальні вигоди, екологічні обмеження, логістичні ризики та регіональні пріоритети. Це забезпечує більш точне та об'єктивне визначення ефективності проектів, сприяє оптимальному розподілу ресурсів і підвищує стійкість процесів відбудови.

Ключові слова: *економіко-соціальна оцінка, підприємства будіндустрії, інвестиційні проекти, економічна безпека, конкурентоспроможність, ризики інвестиційних проектів, інструментарій оцінки ефективності інвестиційних проектів, соціальний ефект, сталий розвиток, екологічна і соціальна ефективність, відбудова.*

Вступ. Сучасні умови відновлення національної економіки, зумовлені руйнуваннями інфраструктури та необхідністю швидкого розвитку будівельної галузі, потребують нових підходів до створення підприємств будіндустрії. Важливим завданням стає не лише економічна доцільність реалізації таких проектів, а й їх соціальний ефект – формування робочих місць, відновлення соціальної інфраструктури, підвищення якості життя населення. Економіко-соціальна оцінка проектів створення підприємств будівельної індустрії дозволяє комплексно врахувати як фінансові результати, так і суспільну значущість, що набуває особливої ваги в умовах післякризового відновлення. Це визначає наукову та практичну актуальність дослідження особливостей такої оцінки для забезпечення ефективності інвестиційних рішень та сталого розвитку будівельного комплексу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика економіко-соціальної оцінки проектів у будівельній галузі отримала значну увагу як у міжнародних, так і в українських наукових дослідженнях. Зарубіжні дослідники, такі як Річард Тейлор (Richard H. Thaler) та Даніель Канеман (Daniel Kahneman), у своїх працях з поведінкової економіки доводять, що інвестори все частіше враховують соціальні та етичні аспекти проектів.

Українські науковці також приділяють увагу даній проблематиці. Зокрема, М.С. Мудра [1] розробила методичні підходи до оцінки інноваційного розвитку підприємств у системі будівельного девелопменту, що передбачає інтеграцію економічних та організаційних критеріїв. Дослідження С.О. Тульчинської, І.С. Чередниченка [2], М. Наумова, А. Трегубова, А. Якімова [3], А.Ф. Гойка [4,5,11], К.В. Измайлової [6], С.П. Стеценка [7,8,10], Л.В. Сорокіної [5,7-9,11], О.Ю. Беленкової [7-9], В.В. Титок [8], І.О. Шапошнікової присвячені фінансовому забезпеченню житлового будівництва та підкреслюють соціальну значущість проектів у сучасних умовах. Значний внесок у дослідження енергоефективних і соціально орієнтованих проектів зробили П. Микитюк, Р. Шаповалов [12], Д. Дубінін, А. Максимов [13], Ю. Запечна [9,13], Т. Цифра [4], Л. Гусарова [14], які запропонували підходи до оцінювання інновацій у забудові територій з урахуванням соціально-екологічних ефектів.

Постановка завдання. В умовах відновлення економіки України будівельна галузь відіграє ключову роль, адже від її розвитку залежить темп відбудови зруйнованої інфраструктури та формування бази для подальшого зростання. Проте процес створення нових підприємств будіндустрії пов'язаний із низкою викликів. Традиційні підходи до оцінки інвестиційних проектів здебільшого орієнтовані лише на фінансово-економічні показники, що не відображає їх комплексного впливу на соціальну сферу. Водночас у післякризових умовах саме соціальні ефекти

– створення робочих місць, розвиток місцевих громад, підвищення якості життя населення – стають не менш значущими за економічну вигоду. Недостатня інтеграція соціальної складової в систему економічного аналізу створює проблеми для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень та знижує ефективність інвестицій у відновлення будівельної індустрії.

Основна частина. Сучасна Україна зіткнулася з безпрецедентним викликом – необхідністю швидкої, масштабної та ефективної відбудови, спричиненої повномасштабним вторгненням. Руйнування промислової та житлової інфраструктури, дефіцит будівельних матеріалів та порушення логістичних ланцюгів створили гостру потребу в модернізації та створенні нових підприємств будіндустрії [10]. Саме вони мають стати локомотивом відновлення, забезпечуючи матеріальну базу для реалізації проєктів.

Проте запуск або релокація нових виробничих потужностей потребують не лише інвестицій, а й комплексної оцінки їх ефективності. Традиційні підходи до аналізу інвестиційних проєктів, що ґрунтуються на класичних економічних показниках – строку окупності, чистій теперішній вартості (NPV), внутрішній нормі рентабельності (IRR), індексі прибутковості (PI), – виявляються обмеженими й недостатніми в умовах сучасних викликів [4-7]. Вони не відображають повного спектра соціальних ефектів та суспільних вигод, абсолютна значимість яких зростає в умовах воєнного та післявоєнного відновлення.

У контексті відбудови України соціальні аспекти виходять на передній план, оскільки промислові та будівельні підприємства безпосередньо впливають на якість життя населення, розвиток громад та відновлення соціально-економічної стабільності [3,7].

Одним із ключових соціальних ефектів є вплив на ринок праці: створення підприємств будіндустрії формує високий мультиплікативний ефект, адже кожне робоче місце у виробництві будматеріалів генерує 3–5 робочих місць у суміжних галузях. Особливо це важливо в умовах:

- внутрішнього переміщення населення та потреби у працевлаштуванні ВПО у нових регіонах;
- соціальної адаптації та інтеграції ветеранів у цивільний ринок праці;
- повернення українців, які тимчасово перебували за кордоном.

Таким чином, оцінювання соціального ефекту має враховувати не лише кількість створених робочих місць, але й рівень оплати праці, умови праці, можливості навчання та перепідготовки кадрів.

Водночас соціальний вплив не обмежується лише зайнятістю. Нові промислові проєкти виступають важливим фактором територіального розвитку, оскільки стають основою економічної стабілізації регіонів, що постраждали від бойових дій. Поява підприємств у таких регіонах:

- знижує рівень безробіття та міграції населення;
- стимулює розвиток місцевої інфраструктури;
- формує умови для повернення населення до деокупованих територій;
- сприяє відновленню нормального функціонування громад.

У цьому контексті оцінка соціальної безпеки має включати аналіз впливу на демографічні тенденції, соціальну мобільність та інтеграцію громад. Саме через комплексність соціальних наслідків проєкти створення підприємств будіндустрії повинні розглядатися у тісному зв'язку з довгостроковим розвитком територій.

Логічним продовженням соціальної оцінки є врахування екологічних чинників, адже сучасні вимоги до відбудови України передбачають відповідність

міжнародним стандартам сталості. Будівельні матеріали й технології є одними з найбільш енергоємних у промисловості, тому екологічна складова стає невід'ємною частиною оцінювання проєктів. Вимоги Європейського Союзу та міжнародних договорів зобов'язують орієнтуватися на принципи ESG (Environmental, Social, Governance), що для підприємств будіндустрії означає [13-15]:

- впровадження енергоефективних технологій (зниження споживання енергії на одиницю продукції);
- використання альтернативної сировини та вторинних ресурсів;
- скорочення викидів CO₂ та інших забрудників;
- екологічно безпечне розміщення промислових об'єктів.

Без урахування цих параметрів інвестиційні ініціативи не можуть претендувати на фінансування з боку міжнародних фінансових інституцій, таких як ЄБРР чи Світовий банк, що робить екологічні критерії не просто бажаними, а обов'язковими.

Попри зростання важливості соціальних критеріїв, в українській практиці досі домінують підходи, засновані на фінансово-економічному аналізі. Внаслідок цього:

- значущі соціальні ефекти залишаються недооціненими або не враховуються у фінальній оцінці ефективності;
- ризики та загрози для громад не ідентифікуються на ранніх етапах проєктування;
- інвестори отримують неповну інформацію, що ускладнює ухвалення рішень у середовищі високої невизначеності;
- розподіл інвестиційних ресурсів може бути субоптимальним, що сповільнює темпи економічного відновлення.

Особливо гостро проблема проявляється в проєктах створення або переміщення підприємств будівельної індустрії, адже вони мають прямий вплив на розвиток регіонів та їхню здатність до відновлення [10,11].

Отже, існує нагальна проблема – відсутність комплексної методології економіко-соціальної оцінки проєктів створення підприємств будіндустрії, яка враховувала б як економічну доцільність, так і соціальний вплив. Ця невизначеність призводить до ризику ухвалення неефективних рішень, що може завадити оптимальному розподілу інвестиційних ресурсів та уповільнити процес відбудови.

Складність сучасних викликів вимагає переходу від одновимірного економічного аналізу до багатокритеріальної оцінки, яка дозволяє:

- комплексно врахувати економічні й соціальні вигоди;
- зіставити альтернативні варіанти розміщення підприємств;
- оцінити ризики логістики, безпеки, доступності кадрів і ресурсів;
- визначити проєкти, що генерують найбільший суспільний ефект.

Такий підхід дає можливість сформувати нову парадигму інвестиційного планування, орієнтовану на резильєнтність, інклюзивний розвиток і довгострокову стійкість.

Висновки. За умов масштабного відновлення України економіко-соціальна оцінка проєктів створення підприємств будіндустрії набуває стратегічного значення. Відсутність комплексної методології ускладнює ухвалення інвестиційних рішень та створює ризики неефективного використання обмежених ресурсів. Інтеграція соціальних, екологічних та регіональних критеріїв у систему оцінювання дасть змогу забезпечити більш справедливий, стійкий та економічно виправданий процес відбудови, зробивши будіндустрію одним з ключових драйверів трансформації та модернізації країни.

Список літератури:

1. Мудра М.С. Оновлення операційно-виробничої системи та організаційної структури як базис інноваційного розвитку будівельного підприємства *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2023. Вип. 51. Ч.1. С. 162 – 171. <https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.51.162-171>.
2. Тульчинська С.О., Чередниченко І.С. Особливості фінансового забезпечення житлового будівництва в сучасних умовах. *Науковий вісник Полісся*, 2022, 29(2) 402-415. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-402-415](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-402-415)
3. Богацька Н.М. Потенціал розвитку соціального підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*, 2023, 53. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4>
4. Гойко А.Ф., Цифра Т.Ю., Гойко О.А. Управління стійким розвитком будівельних підприємств на основі ресурсного потенціалу. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 2025, 17(2), 115-121.
5. Сорокіна Л.В., Гойко А.Ф. Модель формування інвестиційної програми будівельного підприємства. *Управління розвитком складних систем*, 2023, 53, 100–110.
6. Измайлова К., Беленкова О., Срібний В. Фінансове забезпечення сталого розвитку будівельних підприємств. *Соціально компетентний менеджмент з корпорації: уповедінкові умови економіка: колекція наукових документів*. Подгайська – Луцьк, Європейський інститут подальшої освіти, Волинський національний університет імені Українки, Волиньполіграф, 2021. С. 96-98.
7. Bielienskova O., Stetsenko S., Sorokina L., Molodid O., Bolila N. System of preventive action of construction enterprises on the basis of identification of anticrisis potential. *Scientific Journal of Astana IT University*, 2020, 3, 15-27.
8. Stetsenko S.P., Tytok V.V., Emelianova O.M., Bielienskova O.Yu., Tsyfra T.Yu. Management of Adaptation of Organizational and Economic Mechanisms of Construction to Increasing Impact of Digital Technologies on the National Economy. *Journal of Reviews on Global Economic*, 2020, 9, 149-164.
9. Bielienskova O., Novak Y., Matsapura O., Zapiechna Y., Kalashnikov, D., Dubinin, D.: Improving the Organization and Financing of Construction Project by Means of Digitalization. *International Journal of Emerging Technology and Advanced Engineering*, 2022, 12(8), 108–115.
10. Sorokina L., Prav Y., Stetsenko S., Skakun V., Lysytsia N. Methodical Approach to Assessment of Real Losses Due to Damage and Destruction of Warehouse Real Estate. In: Semenov, A., Yepifanova, I., Kajanová, J. (eds) *Data-Centric Business and Applications. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies*, 2024, vol. 194. Springer, Cham.
11. Сорокіна Л.В., Гойко А.Ф. Аналіз методів оцінки ризиків інвестиційних проєктів в аспекті відновлення національної економіки. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*, 2023, 51(1), 52-73. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.51\(1\).52-73](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.51(1).52-73)
12. Микитюк П., Шаповалов Р. Підходи до оцінювання ефективності енергозберігаючих інноваційних проєктів у забудові територій. *Вісник Економіки*, 2021, 2, 90–102.
13. Максимов А., Лисиця Н., Скакун В., Запечна Ю. Переваги та можливості ринку термомодернізації в умовах поствоєнного відновлення. *Просторовий розвиток*, 2024, 9, 336–348.

14. Гусарова Л.В., Боліла Н.В. Екологічний компонент економічної безпеки як чинник сталого розвитку підприємств будівництва. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №2 (68). С. 121-124.

15. Що таке ESG для бізнесу? URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/what-does-esg-mean-for-business>

Viktor PALAHITSKYI, Oleksandr KAZMIN, Bohdan KOSHOVY, Oleksiy SHOKOTKO, Serhiy HORBENKO

Features of the economic and social assessment of projects for establishing construction industry enterprises in the context of recovery

The article examines the features of the economic and social assessment of projects for establishing construction industry enterprises in the context of Ukraine's national economic recovery. The relevance of the topic is driven by large-scale infrastructure destruction, the urgent need for rapid modernization of the construction industry, and the growing importance of the social impacts of investment decisions. It is substantiated that traditional evaluation methods focused exclusively on financial indicators (NPV, IRR, PI, payback period) do not provide a comprehensive understanding of project performance in post-crisis conditions, as they fail to account for their impact on employment, community development, social stability, and the environmental sustainability of territories.

The paper summarizes the approaches of Ukrainian and international scholars regarding the incorporation of behavioral, social, and environmental factors into the investment analysis process. It is demonstrated that construction industry enterprises play a crucial role in generating a multiplier effect in the labor market, contributing to the development of local infrastructure and stimulating economic activity in regions affected by hostilities. Particular attention is given to assessing the social significance of projects, which includes analyzing job creation, wage levels, working conditions, opportunities for professional training, and the integration of internally displaced persons and veterans.

Environmental criteria are identified as an essential component of the assessment, as compliance with them is a prerequisite for attracting international financing. The study outlines key ESG requirements for construction industry enterprises, particularly in terms of energy efficiency, emission reduction, the use of secondary resources, and environmentally safe placement of production facilities.

Based on the conducted analysis, the authors substantiate the need to develop a comprehensive multi-criteria methodology for the economic and social assessment of projects aimed at establishing or relocating construction industry enterprises. The proposed approach makes it possible to account for economic feasibility, social benefits, environmental constraints, logistical risks, and regional priorities. This ensures a more accurate and objective determination of project effectiveness, supports the optimal allocation of resources, and enhances the resilience of reconstruction processes.

Key words: *economic and social assessment, construction industry enterprises, investment projects, economic security, competitiveness, investment project risks, tools for assessing the effectiveness of investment projects, social effect, sustainable development, environmental and social efficiency, reconstruction.*